



ÇANAKKALE
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ÇOCUKLARA SINIR KOYMA

SINIR KOYMA NEDİR?



- Etkin sınır koyma, ebeveynlerin çocuklarına istenilen davranışla ilgili kural ve beklentilerini öğretmek için kullandıkları süreci ifade eder. Etkin sınır koyma çocuklarda istenilmeyen davranışları önleme ve aile kurallarını en net ve anlaşılır şekilde çocuğa öğretme aşamasında ihtiyaç duyulan yöntemler bütünüdür. (Mackenzie, 2003).

SINIRLAR NEDEN ÖNEMLİDİR?

- Çocuklar büyür ve değişir. Değiştikçe de daha çok özgürlük, ayrıcalık ve sorumluluk yüklenmeye hazır hale gelirler. Çocuklar; çevrelerini keşfetmeye, becerilerini geliştirmeye, yeni yetenekler kazanmaya ve bağımsız olmaya fırsat bulmalıdır. Onların işi budur. Bizim işimiz de bu normal gelişim sürecini engellemeden, onlara destek olacak sınırlar koymaktır. (Mackenzie,2003).

- Çocuklar, yaşadıkları dünyanın kurallarını anlamak isterler ve buna ihtiyaç duyarlar. Kendilerinden ne beklendiğini, diğer insanların gözünde durdukları yeri, ne kadar ileri gidebileceklerini, fazla ileri gittiklerinde neler olabileceğini bilmek isterler.
- Sınırlar, bu öğrenme ve keşfetme sürecinde çok önemli rol oynar. Ancak gönderilen mesajlar net değilse ebeveynin vermeye çalıştığı dersler işlemez duruma gelebilir. (Mackenzie,2003).

- Çocukların istenilen davranış özelliklerine sahip olmasını sağlayabilmek için onların gelişim özelliklerini iyi bilmek gerekmektedir. Gelişim özellikleri bilinmediği zaman çocuğun yetiştirilmesi tesadüflere bırakılır ve bu durumda istemeden çocuğa zarar verilebilir. (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2012; Güneş ve diğ., 2018).

- İstenmedik davranışlar karşısında ebeveyn tarafından çocuğa sınır konulduğunda, bu durum çocuk ile ebeveyn arasında geçici çatışma ve gerginlik yaşanmasına neden olur. Oysa bu durum güvenli ilişkilerin sürdürülmesini ve yaşamla ilişkili olan kuralların düzenlenmesini sağlar. (Henry, 2010;akt. Yılmaz, 2020).



- Sınır koymanın amacı, çocuklara otokontrolü öğretmektir. Bu noktada ebeveynlerinin gerekli sınırları belirlemesine ihtiyaç duyarlar. Çocuklar kendileri için belirlenen sınırlar tekrar edildikçe, uygulandıkça, zaman içerisinde bunları öğrenirler ve hatırlatmalara ihtiyaç duymazlar.
- Sınırlar ebeveyn tarafından tekrar edildikçe çocuklar yavaş yavaş bunu içselleştirir. Çocuklar farklı yaşlarda farklı gelişim özelliklerine sahip olacakları için, farklı sınırlara ihtiyaç duyarlar. (Jonston ve ark.,1987;akt. Yilmazer, 2020).

Ebeveynlerin çocuklarına yönelik etkin sınır koyma becerilerini ve bunun paralelinde ebeveyn çocuk ilişkisini etkileyen etmelere bakıldığında;

- Çocuğa yönelik etmenler (yaş, cinsiyet, gelişim özelliği vb.)
- Aileye ilişkin etmenler (ebeveynlik tutumları, ailenin yapısı, ebeveynlerin öğrenim düzeyi, ebeveynlerin yaşları, çocuk sayısı vb.)
- Kültüre özgü etmenler karşımıza çıkmaktadır. (Tahirođlu ve ark., 2009)

Anne Babalar Neden Sınır Koymakta Zorlanır?

Yaşam tarzı (Anne babalar bile her şeye hemen sahip olmak istemekte, tüketim toplumuna uyum sağlamakta)

- Bastırılmış istekler ve yetiştirme tarzı (Yaşadıklarına benzer deneyimleri kendi çocuklarına yaşatmak istememeleri)
- Şefkat ve iyi ilişki isteği
- Suçluluk duygusu (anne babalar çocuğun geçirdiği öfke nöbetinden kendilerini sorumlu tutar)
- Çocuktan gelen olumsuz tepkiler (sen zaten beni sevmiyorsun gibi ifadeler)
- Yeterince zaman ayıramama (Zaten çocuğumla kısıtlı zaman geçiriyorum en azından bu sürede istediklerini yapayım düşüncesi)

Çocuklar kurallarınızı nasıl öğrenir?

- Sözlerimizle davranışlarımız birbirini tutarsa çocuklar sözlerimizi ciddiye alır ve kuralı anlarlar. Sözlerimizle davranışlarımız birbirini tutmazsa çocuklar dediklerimizi duymazdan gelir ve bildiklerini okurlar.



Sınırlarınız sert mi, yumuşak mı?

- Yumuřak sınırlar karmaşık mesajlar iletir, sert sınırlar çocuğu yanlış yönlendirebilir.



Sınırlar çocuklara nasıl öğretilmeli?

- Mesajı davranış üzerinde yoğunlaştırın.
- Açık, anlaşılır ve kesin olun.
- Normal ses tonunuzla konuşun.
- Gerekli durumlarda sonuçları belirleyin.
- Sözlerinizi davranışlarınızla destekleyin.

Etkili sözel mesajlara örnekler

Çocuklar, bizim kurallarımız ve beklentilerimiz konusunda net ve açık mesajlar almalı ki doğru davranışlar sergilemeyi öğrenebilsinler. Bunu başarmaları bize bağlıdır. (Mackenzie,2003).

- “oyuncaklarını toplayıp, kutusuna koyduktan sonra , sokağa çıkabilirsin.”
- “oyunun kurallarına uymazsan bu oyuna devam etmek istemiyorum. Ne yapmak istiyorsun?”
- “TV’nin sesini kısarsan bizleri rahatsız etmemiş olursun.”
- “Bu şekilde oynarsan oyuncağın kırılır ve yeni bir oyuncak alamam.”

Kurallarınızı sonuçlarla destekleme

- Sonuçlar, sınır koyan mesajların ikinci kısmıdır ve sözlerden daha etkilidir. Sonuçlar duvar gibidir. Yanlış davranışa son verir. Düzenli olarak kullanıldığında sonuçlar, çocuklara söz dinlemeyi ve sizi ciddiye almayı öğretir.

Etkili davranışsal mesajlara örnekler

- Vuran çocuğa mola yöntemini uygulamak.
- Sözüünüzü dinlemeyen çocuğun elinden cips paketini almak.
- Oyuncaklarını toplamayan çocuğa, birkaç gün o oyuncakları vermemek.
- Kurallarına göre oynamak istemeyen çocuğa bir süre oyun oynatmamak.
- Çocuk, TV'nin sesini kısmıyorsa TV'yi kapatmak.
- Oyuncağıyla kırmadan oynamayan çocuğun elinden o oyuncacağı almak.
- Çocuğun kirli sepetine koymadığı kıyafetlerini yıkamamak.
- Dikkatsizlik yüzünden kırılan oyuncuğun yerine yenisini almamak.

Çocuk eğitiminde kullanılmaması gereken yöntemler

- İstekler, umutlar, zorunluluklar
- Tekrar ve hatırlatmalar
- Konuşmalar, dersler, söylevler
- Yanlış davranışı görmezden gelme
- Açık olmayan direktifler
- Etkili bir model oluşturamama
- Pazarlık
- Tartışma
- Rüşvetler ve özel ödüller
- Anne baba arasındaki tutarsızlık
- Arkadan takipte etkili olamama

Çocuk eğitiminde kullanılması gereken yöntemler

- Mesajlarınızı davranışlar üzerine yoğunlaştırın.
- Doğrudan ve belirgin ifadeler kullanın.
- Normal sesinizi kullanın.
- Sonuçları belirleyin.
- Sözlerinizi davranışlarla destekleyin.
- Gerçekleştirilmeyecek veya belirsiz tehditler kullanmayın.
- “ Oraya gelirim çok kötü olur.”
- “ Hele bir dene bak neler yapıyorum.”
- “ Seni döverim.”
- “ Babana söylersem görürsün gününü.” gibi

- Çocuklarınıza yasaklar yerine sınırlı seçenekler sunun.
- Örneğin; “Hemen masaya otur ve yemeğini ye” yerine “Yemeğini kendin mi alırsın yoksa ben mi koyayım?” denmelidir.
- Böylece çocuğun karar verme yetisinin gelişmesine yardımcı olunur.

- Çocuklara neyi yapmaması gerektiğini değil, neyi yapması gerektiğini söylenmelidir.
- Örneğin; “defterlerini ortada bırakma” yerine “defterlerini toplayıp çantanın içine koyar mısın” denmelidir.

Bir süre sonra çocuğun bu sorumluluğu ikaz edilmeden almış olması beklenir.

“ Hayır ” demeden önce bir kez daha düşünün.
Ağzınızdan çıkacak hayır kelimesi;

- - belki,
- - olabilir,
- - evet,

anlamlarına gelmemelidir.



KAYNAKÇA:

- MACKENZIE RJ (2003). Çocuđunuza Sınır Koyma. İstanbul: Yakamoz Yayıncılık.
- TAHİROĞLU AY, BAHALI K, AVCI A, SEYDAOĐLU G, UZEL M (2009). Ailedeki disiplin yöntemleri, demografik özellikler ve çocuklardaki davranış sorunları arasındaki ilişki. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 16: 67- 82
- JONSTON L, WILSON V, KRONBERG C (1987). Setting Limits: Tips for Parents of Young Children.
- YILMAZER Y,(2020). Çocuğun Davranışlarına Etkin Sınır Koymaya Yönelik Anne Eğitim Programının Annelerin Sınır Koyma Davranışı Ve Anne Çocuk İlişkisi Üzerindeki Etkisi. Doktora Tezi.Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı.
- ALİSİNANOĞLU F, KESİCİOĞLU O (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun İli Örneđi). Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 3: 93-94.